

Dětství očima tří generací žen

Hana Dokoupilová

Sociologie dětství

Metodologie

- Case history
- 9 žen: babičky (20.-40.léta)
matky (40. – 60.léta)
dcery (70. – 80. léta)

Anežka, Izabela, Gabriela, Gizela

Ivana, Apolena, Marcela

Zora, Tat'ána

Kategorie výzkumu

■ 1. Prostor

A) soukromý (domov)

B) veřejný (místo her)

■ 2. Čas

A) trávený mimo dům

- Volnočasové aktivity

- Čas trávený s rodinou

B) trávený doma (domácí práce)

Ad 1.A (babičky)

Gabriela

Vy jste měli v X rodinný domek? Mělas svůj pokojíček nebo jsi bydlela s bratrem..nebo s rodiči?

S rodičama..Byly tam dva pokoje..to vůbec bylo nějaký tak zvláštně.. postavený... byl tam pokojíček, ale ten měl samostatný vchod a byl vůbec nenavazoval na ten byt, a pak byl pokoj, malej, tam se šlo z chodby, potom velké pokoj a kuchyň, takže to byly dva pokoje a kuchyň. A ten jeden pokoj, ten byl úplně samostatnej, tam bydlela nějaká slečna, to si pamatuju, slečna Fanyňka.

(...)

Jsme toho obývali málo, že? Pokoj a kuchyň.

Čtyři členové rodiny, to jste spali všichni tam vedle?

Otec spal tady, na otomaně...později až, ze začátku jsme jako malí tam spávali všichni.

A nechybělo ti soukromí? Nebo ti to nějak nepřišlo?

Ne ne, taky to nebylo nikdy..že by měli děcka nějak, no možná v nějakých jo, ale v takových těch i takzvaně lepších...

Ad 1.A (dcery)

■ Zora:

Rodinný domeček. (*smích*) Rodinný domeček o čtyřech bytech, 3+1 a naši z toho měli z počátku jednu místnost a potom nakonec až tři (...) nicméně kuchyň a koupelna byla společná s babičkama a to až do doby, než se naši odstěhovali do volného bytu dolů a to bylo někdy, když já jsem začala chodit do školy, takže někdy v první a druhé třídě.

Takže mělas svůj pokojíček?

Ne, měli jsme vždycky s bráchou společně, ale ten pokoj má 24m², takže tam nebyl žádný stres prostorový.

Ad 1.B (babičky)

Máš nějaký nepříjemný zážitek ze školky?

Gizela: Vůbec ne. Mně se tam líbilo a potom, já jsem měla kamaráda v naší ulici, souseda. Tak já jsem vždycky zaklepala, jestli už Milošek bude tak Milošek už byl nachystanej, a už jsme kráčeli s Miloškem do školky, takže

To jste šli sami?

No

Fakt, sami do školky?!

Dyt' ta školka byla, tam jak je teď! (...) Tak to jsme šli, to nebyl problém (*smích*)

Aji zpátky jste přišli sami?

No, no, tak paní učitelka nás vypravila a šli jsme.

Ad 1.B (dcery)

Byli bratři taky tak aktivní, co se týče sportu a tak časově vytížení?

Tat'ána: (...) Oni vždycky něco začli a skončili, začli a skončili, a to bylo takový jako, (...) nebylo to systematicky, nebyl to jeden sport, ve kterém by nějakým způsobem rostli. (...) Byli daleko víc, **žili daleko víc tím normálním dětským životem, to znamená sídliště, kamarádi, a tak. Todle já jsem, já si do dneška pamatuju strašně moc málo kamarádů,** i z toho okolí, kde jsme bydleli a strašně málo zážitků (...) takže oni když začnou vyprávět, na co všechno si pamatujou z toho sídliště, tak já nestíhám. (...)

Ad 2.A (babičky)

Anežka: Přišli do školy dva Gestapáci a odvezli mě a jednoho kluka a „podepište, že pan ředitel mluvil proti Němcům“ a my jsme byli tak z toho Sokola a z domu vychovaní, že i kdyby - vyhrožovali že nás zastřelí - a my jsme byli z toho Sokola tak vychovaní, že i kdybys to měla zaplatit životem, tak žádnou lež nepodepíšeš...

Ad 2.A (dcery)

Tat'ána: (...) pak jsem se dostala k tancování, který jsem nechtěla obětovat, tak jsem začala dojíždět, abych mohla chodit odpoledne trénovat, takže jsem vstala ve tři čtvrtě na pět, na šestou na autobus, vrátila jsem se v šest do Brna, skočila jsem domů, tam jsem hodila tašky, vzala jsem jiný, pokud se to dalo stíhat, pokud ne, tak jsem valila rovnou na trénink, to jsem skončila v deset, než jsem se dostala domů bylo půl jedenácté, tři čtvrtě na jedenáct, v jedenáct jsem byla v posteli a znovu, to je tempo, který do dneška nechápu, ale to nadšení a ta euforie ta byla tak strašně veliká, že mně to asi nevadilo .. vůbec si nepamatuju, že bych se cítila nějak unavená nebo vyčerpaná, to vůbec ne. (...) soboty neděle jsme měli stejně dvoufázový trénink, takže já jsem jela na devátou na trénink a vrátila jsem se ve čtyři odpoledne.

Ad 2.A (babičky)

A co o prázdninách?

Na ulici, na ulici s děckama

Nejezdívalo se někam?

Málo, málo, to tak jezdili děcka, co měli třeba babičku někde, to jezdili k babičce na nějakou tejden, ale většinou to bylo všechno venku. No a potom bylo dobré, že mí rodiče chodili k vodě, se mnou, když měl tatínek dovolenou, nebo když byly letní pěkný dny, tak se chodilo k vodě.

Ad 2.A (dcery)

Co o prázdninách?

Zora: Musela jsem k babičce do X na nějakou dobu povinnou, čím jsem byla starší, tím ta doba byla kratší, no a zbytek jsem celou dobu probendila doma, to já jsem se u těch koní nenudila, no a měla jsem další dvě babičky (...) a pak byly práce v létě na zahradě; třešně, jabka (...) jsme se trošku museli přičinit. A jinak jako neměla jsem pocit, že bych strádala, nebo, že bych měla prázdko moc, já jsem hodně četla taky, takže jsem to nahradila si tímto, pro mě nebyl problém číst, pro mě to byla rovnocenná zábava a do kina jsem chodila taky.

Ad 2.B (babičky)

Anežka: já se to stydím říct, ale je to tak, že já jsem byla na to kopyto (*na domácí práce*), já jsem buďto chodila do školy nebo tak něco a oni to tak nějak respektovali. (...) to všechno dělala mama.

Takže ses všechno naučila až ve vlastní domácnosti?

Protože dědeček vždycky nakoupil nějakou příručku: tu kuchařku, tu hospodaření a vařili jsme podle toho a když se nám to nepovedlo, tak jsme to spláchli.

Ad 2.B (dcery)

Jak jste to doma měli rozdělený stran domácích prací?

Tat'ána: Naprosto šíleně, naprosto šíleně..musím říct, že dlouho jsem to vnímala jako velikou křivdu, skutečně jako velkou křivdu, strašně jsem se kvůli tomu vztekala, strašně jsem zbrojila, pravda je, že dneska už jsem v pohodě, že už jsem to zpracovala, že jsme si to s mámou vyříkaly, protože samozřejmě organizátorem těchto galejí byla maminka. **Bylo to tak, že já jsem holka a takže já jsem měla všecko na starost**, což si myslím, že by mě ani zas až tak netočilo, že to nebyla věc, která mě až tak vadila. Nejvíc mě vadilo, že tam byly určitý momenty, který mě připadaly strašně nespravedlivy, (...) **jo a kluci jediný co měli na starost bylo vynášení koše (...) a sem tam museli na nákup**

Důvěrnost a svěřování

mohla jste se svěřit mamince?

Izabela: ty, Háni, to tak nebylo! Já nevím, jak to ty s maminkou třeba máš, jak moc jste si třeba...to vůbec tak nebylo...nebo aby mě maminka třeba poučovala, třeba pokud' jde vo menzes nebo tak, to bylo všechno takový ještě tenkrát...

Zakázaný? Tabu téma?

jo takový dost tabuizovaný

tak od koho jste se to dozvěděla?

No tak prosím tě s děčkama si povykládáš, s holkama

A od koho se to dozvěděly holky, když rodiče nic neřekli?

No tak maminka mně potom řekla samozřejmě, ale žádný takový doširoka debaty (...) ty to byl jinej svět, to všechno nebylo tak jak dneska, tak otevřeny

Jestli vám rodiče nějak radili v intimních vztazích, jestli vás nějak poučovali?

Ivana: Né, né to jako oni přímo spíš, matka vždycky „dávej si pozor, dávej si pozor, ať nejseš v jinym stavu“ a takhle, spíš mě tak jako trochu strašila ale zase, otec teda jako vůbec ne, ale to zase musím říct, že mě aspoň vybavovala nějakou literaturou, která v té době byla. Takže ona mě v podstatě tak trochu strašila....

Byli schopní nějakých sexuálních poučení?

Tat'ána: Vůbec, absolutně, naprosto, absolutní tabu. To byla věc, kterou jsem těžkou nesla, v tom smyslu, že jsem to měla za zlý mámě.(...) vůbec žádná výchova nebyla, vůbec (...) Jediný vysvětlení, který jsem dostala od své mamky (k menstruaci) bylo „tam máš vatu, vem si ju“ a to bylo všechno.

Závěr

- Individualizace (důsledek modernity), zvyšující se požadavky na soukromí
- Organizace času „nevyužitého“ i prostoru
- Vyšší kontrola nad dětmi